

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” și „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an 60 Lei pe 1/2 an, 30 Lei pe 1/4 de an. Pentru țărani, preoți, învățători, mici meseriași și mici negustori, foile se dau și deosebit și cu preț scăzut: „Libertatea” singură: 60 Lei pe an, 30 Lei pe jumătate de an. — „Foaia Interesantă” singură 30 Lei pe an, 15 Lei pe jumătate de an. — Cine le abonează pe amândouă, capătă pe de-asupra „Plugarul Luminat” gratis, fără altă plată.

Pentru Iugoslavia și Cehoslovacia 150 Lei pe an. — Pentru America 200 Lei (1 dollar) pe an, trimiși prin cec de bancă foii la Orăștie.

Redacția în Orăștie (Trans.) | Foaie pentru popor | Director: Pr. IOAN MOȚA | Apare în fiecare Joi | Administrația în Orăștie (Trans.)

CUM ÎNTRĂM ÎN NOUL AN?

Privind înapoi peste cele ce le-am petrecut în anul ce trecu 1923, și cercând a face bilanțul (cumpăna) întâmplărilor din el, — sufletul nostru ne spune, că cele două talgere ale cumpenei, pe una apăsând întâmplările neplăcute, rele, și pe alta cele bune, pregătitoare de viitor mai norocos, — avem drept a privi cu încredere la viitor.

Ne-a lovit anul trecut cu multe întâmplări, ca cu petri în inimă: S-au descoperit multe răutăți acolo unde se aștepta să fie numai bunăvoință și sănătate sufletească; am fost lovit cu biciul volinței și cu sabia brutală, multe mișcări cetățenești și tinerești din cele mai binevoitoare neamului și țării, dar sari supărau unele socoteli ale celor dela cârma țării; s'a îngreunat traiul în chip îngrozitor; soartea slujbașilor, a armatei și a jandarmeriei, de cari de toți țara are atât de mare lipsă, nu s'a îmbunătățit, încât toți își mai fac slujba numai cu suflete pline de mâhnire. Iar mai rău poate decât toate acestea, că cearta între Românii de sus și de jos, hrănită de partidele politice ce se urăsc de moarte și nu mai pot vedea limpede nimic în viața de obște, — ne-au scădat vaza în fața străinilor de printre noi, încât aceștia au început a ne privi cu despreț, par'că a ne zice: Nu ne mai temem de voi! Sunteți niște slăbănogi și nevrednici de a fi stăpâni pe o țară ca asta!...

În același timp însă ne bucură faptul, că tocmai pășirea atât de îndăpătoare a streinilor față de noi, a aprins în milioane de suflete românești, toată mândria, care îi ridică și-i pune în linie de apărare, din care ca mâne vor trece la atac asupra acestor îndrăzneți streini! — S'au format Partide noi, anume pentru a se pune zid de oprire în fața îndrăzneții vrășmașe și cari vor lua fiara de coarne și i-le vor frânge! — Tinerimea dela Inaltele Școli n'a fost nici odată mai plină de suflet și de hotărâre ca azi, gata de orice jertfe, pentru a-și apăra mândria neamului său rănită de cutezătorii dușmani din lăuntru! Șirele celor ce înțeleg acest glas al vremii, se tot îndeasă și se tot întind, și nu mult va trece până tot Românul adevărat va fi în tabăra luptătoare împotriva sirenilor ce vreau să ne fie ei stăpâni în casa noastră! Poate anul în care intrăm, ne va arăta celor tahăra bună, crescută de o sută de ori, — ceea ce se dă toată nădejdea în viitorul nostru în această țară.

Incolo, poporul nu a dat înapoi, el mai curând înainte în bunăstarea lui; — meseriașii sporesc și în-

floresc în bunăstare, negustorii tot așa; — Școlile noastre au sporit și în anul trecut în chip îmbucurător și ne varsă cete mândre de tineri cu carte, cari ne vor fi de mare folos întru întărire a vieții românești în țară; — împărțirea pământului la țărani se apropie de sfârșire, ici cu bine deplin, ceea ce cu oarecari nemulțumiri, dar în urmă se văd împărțite moșiile cele mari, încât abia de sămânță de-a mai rămas ceva din ele; — banii n'au mai scăzut în preț, de primejdia de a se scufunda și banul nostru în chip rușinos, ca cel german ori rusesc, am trecut; — dările au început a vărsa în cassa statului banii de lipsă pentru trebuințele mai arzătoare, dând chiar prisosuri.

Și așa noi vedem, că sunt mai multe semne bune, ca rele, pentru anul în care intrăm.

Punând cu toții umărul, prin munca noastră și prin plata la vreme a dărilor, — vom ajuta statul să iasă din greutățile peste măsură de mari în care se zbate dela războiul încoace.

Toți câți dau statului ajutor să iasă din greutățile lui materiale, — și toți câți ajută lupta națională pornită cu multă putere împotriva celor ce vor să ne umilească și robească și în propria țară, — fii buni ai neamului și ai patriei sunți! Dorindu-le ca toate năzuințele lor să le vadă împlinite în anul ce vine, — le poftim tuturor:

An nou cu norec și spor în toate.

De pe front.

Un gimnaziu la sat, în Basarabia, lângă hotarul Bucovinei.

Războiul încetat pe frontul zgomotoaselor arme, — se dă încă, viu și destul de încordat, pe frontul cultural, al învățării, al științei. În ținuturile nou alipite României, vechia cultură, ungerăască în Ardeal, nemțască în Bucovina, rusească în Basarabia, se luptă din răspuțeri a se ținea la înălțimea pe care o avea până de curând, față de cultura românească, apăsată în jos cu mână de fer. — Iar cultura românească se avântă, se opinteste, și răzbește zi de zi a-și croi drum, a-și întemeia noi vetre de lumină și a risipi negurile culturilor streine.

Ne bucurăm totdeauna când aflăm despre o nouă răzbită înainte a culturii și lumii românești, pe

vechile tărâmurii ce erau înstrăinate.

O astfel de bucurie ne face următoarea știre:

În capul de sus al Basarabiei, în județul Hotin, aproape de hotarele Bucovinei, este o comună frumoasă românească, Clișcăuți, având vre-o 10.000 locuitori. Acești numeroși și vrednici „Moldoveni” (români) aveau în vremea stăpânirii rusești, numai școală rusească, și aceea neîndestulătoare, cu 2-3 învățători.

Statul român le-a dat școală mai bună cu mai mulți învățători. Și poporul moldovenesc s'a bucurat mult, auzind în școală învățatură în limba sa și a părinților săi, cari muriseră cu scârba în suflet, de a nu mai auzi limba lor în școala lor.

Îndrăgind școala românească, frunțașii au cerut să li-se dea școală și mai mare, căci copiii moldoveni nu numai din acest sat, ci din tot ținutul la fel de românesc, ar dori să învețe mai mult decât se învăța în școala „primară” (începătoare), și n'au pe aproape școli mai mari, iar prea departe, la orașele cu viața așa de scumpă azi, nu pot merge.

Învățătorii s'au înțeleas cu ceilalți cărturari și cu frunțașii poporului, și au cerut conducătorilor țării să le dea în Clișcăuți un „Gimnaziu” (care are numai cele 4 clase de jos ale unui „Liceu”, nu toate 8 ca Liceul).

Și guvernul dela București a hotărât: să dea Moldovenilor din Clișcăuți un Gimnaziu! Să fie acela o vatră de lumină nu numai pentru cea comună, ci și pentru tot ținutul acela, ba și pentru părțile învecinate din Bucovina.

În luna trecută, Decembrie, noul Gimnaziu s'a deschis în mijloc de frumoase sărbări.

Au fost de față frunțașii întregului ținut, poporul și elevii clasei I de Gimnaziu și profesorii lor. S'au închinat la biserică, mulțumind lui Dumnezeu că l-a ajuns această zi de bucurie, apoi au deschis școala cu vorbiri frumoase și cu cântări. Acum clasa I s'a așezat în o casă cum a putut avea, dar la anul se zidește casă nouă pentru el, căci a primit ca dar 2 jugăre și „Zemstva” (județul) va mai da loc mult și are un fond de 100.000 pân' acum, pentru scopul zidirii.

Și lupta culturală a neamului nostru moldovenesc (românesc) de acolo, se va da tot mai biruitoare asupra cotropitoareii culturii streine din trecut. Rândurile luptătoare române, vor tot înalță și risipi pe cele streine.

Dorim să avem multe știri bune de acest fel, de pe frontul luptei ce avem încă de dus neîncetat — multă vreme.

N'au fost uitați..

Precum era firesc, studenții arestați la București pentru lupta lor națională împotriva dușmanului evreu, n'au fost dați uitării. Colegii lor și familii cu aleasă simțire românească, atât din București cât și din alte părți ale țării, au îngrijit ca studenții arestați să nu simță prea amar singurătatea lor în sfintele sărbători ale Crăciunului. În acest scop li s'au trimis numeroase pachete cu de-ale hranei, din cari n'au lipsit cârnații de Crăciun, iar o isteată gospodină ardeleană din București, li-a trimis și oala cu varza de Crăciun, cu sarmale și carne de porc în ea, fără care Crăciunul nu-i Crăciun la Românii noștri, — apoi cozonaci (colaci) și prăjituri și poame.

A doua zi a fost și scriitorul acestor știri de le-a dus ceva. Am văzut pe toți cei 6 rămași încă în arest. Ei sunt tot suflet și, deși în doare starea în arest, o poartă cu tărie sufletească neînfrântă, căci, zic ei, cauza pentru care luptăm, nu se câștigă fără primejdie, suferință și jertfă.

Întrebându-i dacă au dus lipsă de ceva în sărbători, ei au răspuns: „Nu; am fost la biserică în cea frumoasă Mănăstire din Curtea Inchișorii (Mănăstire cu 4 cupole, foarte frumoasă, zidită de Domnii Văcărești ai țării înainte cu 210 ani și rămasă tot frumoasă până azi). Și fiindcă din unele hrane am primit mai mult decât ne trebuia nouă la 6 inși, am mers și am împărțit o parte robilor, să se îndulcească și ei, — mai ales cei cărora nu le trimisese nimeni nimic..

Colegii noștri rămași în București au venit și ne-au colindat, — așa că am avut mângăerile noastre de sărbători.

— Și altfel cu ce vă petreceți vremea peste zi, peste săptămână?

— Nainte de prânz cetim, învățăm, după prânz se țin Conferințe. Fiecare dintre noi e dator a pregăti o conferință din știința lui, ori despre cum înțelege el rosturile vieții, și ceilalți ascultă. Avem și „public” din robii mai pricepuți. Așa că omorim noi vremea cumva, ca să nu o perdem chiar în zădar.. Și — așteptăm procesul, care va trebui să fie acum în Ianuarie, când tribunalul are sesiune (rând) de

Curte cu Jurați, ori în Februarie, când încă este o Curte cu jurați mai scurtă, de vre o 10 zile. La una din aceste două Curți cu jurați, trebuie să fim duși și noi, — căci sfârșindu-se în 3 luni „cercețarea” (care putea fi sfârșită în 3 săptămâni.) — tribunalul a dat hotărârea ca să fim trimiși la judecată. O așteptăm fără frică.

Mai curând au Jidanii frică de procesul nostru, și ei o să încerce toate, ca acest proces — să nu se fiină.

Unele — altele.

Gazetă ungurească în Paris.

Ungurii, oameni cari își iubesc neamul cu o înflăcărare rară, aduc tot felul de jertfe pentru a se face pe sine cunoscuți lumii streine și a se arăta vrednici de sprijinul acelei lumi, iar în frații lor din străinătate, să fiină viu simțământul iubirii de neam.

Totuși, lucru ciudat, acest popor, atât de mândru pe aceea că e „Maghiar”, își iubește neamul tare, dar de țara sa — nu se leagă prea tare. Ei pleacă foarte ușor din țară afară și trăesc prin străinătate în număr mare. În America sunt peste un milion de Unguri! De ce acest milion de Unguri n'a stat acasă să întărească rândurile neamului său, care era prea mic pentru o țară așa de mare cum o avea?

Acum țara lor e mică și incap tocmai bine în ea. Totuși ei și azi — fug mereu din ea. În foile ungurești cetim, că la Paris numai în jumătate de an, au sporit Ungurii cu 60.000 de suflete.

Pentru a nu-i lăsa să se peardă pe acolo, conducătorii lor de-acolo și cei de-acasă, au hotărât să scoată o foale ungurească la Paris, „Párisi Ujság”. Tot așa pentru cei din Viena se tipărea una, ori au chiar mai multe.

Conducătorii ungurilor înțeleg desăvârșit de bine, ce rost mare are o foale în mâna cetitorului maghiar, — și de aceea fac ori-ce jertfe, ca Ungurii lor, ori-unde s'ar afla, să nu rămână fără a-și avea în îndemână gazeta lor!

O „osteneală” — ușoară.

După demonstrația tinerimii universitare din Cluj împotriva gazetelor streine cu sufletul de sufletul neamului românesc, — acele gazete au început să se aperse. Tinerii gazetarii „români” în slujba streinilor, Constantin Mille, fostul director al „Adevărului” și „Dimineața”, azi Director al gazetei „Lupta” și „Pressa”, scria, într-o apărare sa și a celor de felul lui:

„Ni-se aruncă învinuirea că stăm în slujba intereselor (foloaselor) neamurilor streine și a Evreimiei. Dar aceștia sunt „cetățenii statului”, după Constituție. De aceea trebuie să ne apropiem de ei, să-i facem deopotrivă cu noi, în drepturi și datorii...”

Să nu mai fi umbliat. Vi-ați ales, iubitorilor de tot ce e strein, o „osteneală” prea ușoară. În suflet sunteți deopotrivă cu ei. Nu pentru-că pe ei l-ați apropiat de poporul stăpân al țării, ci pentru-că voi v-ați apropiat cu toții de ei, mai drept spus: a-ți

fost totdeauna ca ei! Ei stau de parte de noi cu inima, ca dela pământ la lună, și nu-i veți apropia nici-odată, cu nici o schioapă, mai mult decum sunt azi, — iar dacă doriți totuși „apropierea”, asta o veți ajunge numai depărtându-vă voi de noi Români adevărați și ducându-vă mereu spre ei. Iar aceasta încă nu trebuie s'o mai faceți, căci sunteți și ați fost totdeauna cu ei...

Cei-ce dintre Români, vă cetesc gazetele, sunt cei cari, fără să-și dea seama, vă urmează, în parte, pe drumul vostru înstrăinat...

Din alte țări.

Tatăl capătă voturi și pentru copiii săi.

— în Franța —

Sfaturile țării din Paris a aflat, că nu e drept, ca junele de 22 de ani, ori burlacii (neinsurați) 32 sau 62 de ani, să aibă tot așa un vot la alegerile pentru deputați, ca și tatăl de familie cu 3—4 ori mai mulți copii. Dacă cineva a rămas fiicău toamnă, prin urmare neroditor pentru neamul său, n'a crescut o familie, ci a trăit numai pentru ticneala scumpei sale persoane, — acela să se simță lăsat cu ceva napoi de legile țării, față de bărbatul vrednic care crește o familie și ajută la sporirea și întărirea neamului său!

De aceea parlamentul francez a votat în luna trecută, Decembre, o lege nouă de vot, prin care părintele de familie va avea la alegeri, pe lângă votul său, încă atâtea voturi, câți copii minoreni are! Dacă tatăl a murit, atunci tutorele familiei va avea pe lângă votul său, încă atâtea voturi, câți copii sunt în familia ce o îngrijește.

E și acesta un îndemn pentru francezi, a ținea să aibă copii.

Păruiala Jdanilor, la Sibiu.

— Pentru-că au ținut congres în ziua de Crăciunul românesc. —

Conducătorii mișcării jidovești încep a fi tot mai cutezători și provocători față de noi creștinii și în deosebi față de Români, în țara noastră.

Ei încep să pășească ca stat în stat, ca nație și putere deosebită, ce pășește unde vrea și cum vrea, ca la ea acasă. Ba își are „parlamentul” ei (sfatul țării) pe care îl ține unde-i place în țară.

În anul trecut au avut un „Congres” la Cluj. L-au ținut, fără a fi tulburați de lume, că era pus pe zile de rând.

În anul de față însă, ei și-au luat curajul a conchema Sinedriul lor la Sibiu pe ziua de Crăciunul românesc.

Se adunaseră rabini din toate părțile, par'că anume demonstrând (băgându-și-se în ochi) că pe când voi, creștinii „valahi”, sărbați Nașterea lui Christos, noi ținem Mare Sfat, prin care luăm toate măsurile de a vă ține pe voi în lanțurile noastre economice!

Românii sibieni băgând de seamă lucrul, mai mulți dintre ei, advocați, negustori, meseriași, feluriti intelectuali și studenții universitari câți se găseau în Sibiu, s'au adunat la sfat și au hotărât că la ședința a doua a sfatului jidovesc, să meargă și să-l alunge ca pe respingătoarele paseri cobitoare a

morții, de... să nu vadă pe unde să plece de-acolo!

Așa s'a și întâmplat. Un mare număr de cetățeni inimoși, între ei cu studenții universitari, au intrat în sala de sfat a rabinilor spre a le cere seamă, că de ce au pus această adunare a lor, pe zilele sfintelor sărbători creștine românești?

Dar, păcătoșii simțindu-se vinovați, când au văzut intrând în sală ceata de Români, li s'au ridicat toți perciunii spre vârful capului și bănuind ce colindă de Crăciun vor să le colinde acela, iute au luat tălpășița pe toate ușile laterale, unii pe ferestri, și s'au făcut nevăzuți. Iar cari n'au fost destul de luți de picioare, au fost periați cum se cade de Români răzbu-nători ai vătămării aduse praznicului creștinesc.

După prânz, crezând că nu-i știe nime, iară s'au adunat în sala dela hotelul săsesc „Römischer Kaiser” care-i adăpostea foarte bu-curos, — dar au fost simțiți de Români și izgoniți și de aci, tot în chipul de nalate. Cei mai slabi

de picioare și-au primit și ei ac parte lor de chelfâneală.

Ci-că își aduseseră și soli din afară de țară, — căci ei nici nu voesc ca aceste „Congrese” ale lor să fie sfături ținute numai într-acei din astă țară, ci vor ca ace Congres, să fie „Marele Sfat”, parlamentul, jidovesc a tot pământul. Că ei nu vor să cunoască hotărârile țării ca hotare și pentru ei. Ei au ca „țară” a lor tot globul, și în sfaturile lor ei chiamă soli (cumi-te „deputați”) evrei din toate țările lumii, — ca să arate și prin asta, că patria e lor lumea întreagă. Și „Parlamentul” și-l țin odată în Viena, odată în Paris, în Londra, iar în România în toate orașele pe rând. Căci aci au ei așezământ mai bun ca ori-unde în lume!

Ne mirăm că guvernul se face că nu înțelege acest lucru și le dă voie a-și bate în acest fel joc de mândria neamului nostru creștin și român, — care e silit a lua el măturoiul și a da după cărdurile de corbi internaționali, cobitori a moarte pentru noi și pentru toate popoarele creștine.

În foile de Crăciun s'au arătat, în multe, dulcose aduceri aminte pentru studenți închiși la Văcărești. Cel mai frumoasă pomenire a lor a făcut-o însă revista literară „Cosinzeana” din Cluj, tipărind, la adresa lor, poezia de mai jos, scrisă de tinerul poet Iustin Ilieșiu. O arătăm și noi cetitorilor noștri, fiind vrednică a fi cunoscută de toți:

DE CRACIUN

— STUDENȚILOR ARESTAȚI LA VĂCĂREȘTI —

Urlă vântul.

Fulgii țes covor de spumă și aștern cu ei pământul.
Gerul cântă la ferestre — noaptea e întunecată,
Arborii bătrâni și negri dorm cu inima înghețată;
Cucuveaua țipă straniu, corbil gândurilor zboară,
Pălăirea lor sinistru mă 'nspăimântă, mă 'nfiară.

Limbii de flacări mor în vatră,

Al tăcerii Cerber latră —

Și pustiu mă apasă ca o lespede de piatră.

În palatele mărețe fierbe vinul și orgia.

Nimeni nu-și mai amintește că se naște azi Mesia.

Desfrânarea se întinde. Curtezanele alină

Fruntea conșilor năprasnici, cu ochi roșii de morfină.

În castelele bogate cu lachei și sclavi și sclave,

Palide figuri s'agită: trântori cu idei boinave

Și boleri cu fețe supte, prinși de leuc, arși de ură,

Clipocesc în largi fotolii îmbătați în băutură.

Cluburile gem de chiot și orchestrele oftează

Și burghezi sătul de aur, groși la cefe, aiurează.

Tineri perechi se plimbă prin saloanele bogate,

Isbucnesc în răs matroane mofturoase, decoltate,

Huet, zgomot, sună-arginții pe la mesele de joc,

Și păpușele acestea parcă sunt la — iarmaroc...

În castelele bogate fierbe vinul și orgia,

Nimeni nu-și mai amintește că se naște azi Mesia.

Cântă vântul.

Fulgii țes covor de spumă și aștern cu ei pământul.

Iar la gratiile negre o lumină se aprinde:

Au venit pe mori de aur îngereii să colinde.

Ferecați în lanțuri grele zac în temniți fiii țării,

Pe când liftele străine sorb din cupe aurite

Vinul negrelor ispite.

Ferecați în lanțuri grele zac eroi nevinovați,

Pălmuiți de cei nevrednici, urgisiți, brutalizați.

Cei cari azi iubesc avutul, țara, legea și credința,

Stau ca hoții în celule! Dar — nu-l doare umilința!

Rabdă frig în negre temniți, și li-e foame, căci n'au hrană,

Și-si bat joc de ei păgânii în pornirea lor dușmană.

Ei sunt floarea țării noastre și ai neamului eroi,

Oare nimeni nu-i în țară ca să-i scape de nevoi?

Ei ne sunt izbăvitorii cauzei sfinte. Și martirii
Nu-i mai ocrotește nimeni sub aripile iubirii?

Dar poporul stă la pândă.

O, studenți, fiți mândri 'n lanțuri — înc' un pas pân' la izbândă!
Năru-se-vor vrășmașii cei ce nu mai cred în legi!
Cauza noastră va învinge, căci e cauza țării 'ntregii!
Auziți în depărtare buciulul redeșteptării?
In curând va bate ora, ora sfântă-a răsbunării!

Lângă gratiile negre o lumină se aprinde,
Au venit pe nori de aur ingerii să colindă:

Lângă esle s'au oprit
Crail dela răsărit,
Căci acolo s'a născut
Domnul cel făr' de 'nceput...

In colbele pitite ard opaițele-orfane,
Moșii abli de roata vremii se închină la icoane.
Și bunicile în poală cu odrasle, basme spun,
Și așteaptă să sosească 'ntârziatul Moș-Crăciun.

S'aud pași în curte. Vine înghețat de frig în zori
Ca să 'mpartă daruri scumpe la copiii-ascultători.
Inșă ei pândindu-i calea îi șoptesc dela ferești:

„Moș-Crăciun,
Tu ești bun,
Tu ești sfânt și mare ești,
Dă-le astăzi libertate celor dela Văcărești!..”

„Cosinzeana”

Iustin Iileșiu

Intr'adevăr, aflăm că în Cluj și în alte orașe, unde revista „Cosinzeana” a ajuns de vreme, — copilași din familiile de buni Români, au învățat de rost partea din urmă a poeziei dlui Iileșiu și o rosteau în fiecare zi de mai multe ori, ca s'o știe spunea bine în sara din ajun în f.șe „Pomul de Crăciun”...

Și rugăciunea gurilor lor nevinoavate, a fost auzită de ingerii cărora o îndreptau, și a fost ascultată, — căci în ajunul Crăciunului, trei dintre cei 9 studenți ce mai erau arestați, au fost liberați, să meargă de sărbători acasă: Studentul Bandac din Basarabia (și avea și Basarabia voinicul său în arest) tot la Universitate în Iași, apoi studentul Vernichescu, din Ardeal, dela Universitatea din Cluj, și N. Dragoș, student din București, — mai rămânând închiși numai 6 inși.

Ce fac neamurile lui Marmorosch-Blank?

Revista „Țara Noastră” dela Cluj, ne aduce, în numărul său 47 din anul trecut, pe lângă multele ce am adus și vom mai aduce noi, o mărturie foarte vorbitoare, ca răspuns la întrebarea de mai sus. O scoate din viața unei comune mai mari din jurul Clujului, Huedinul.

Arată că comuna are 6000 locuitori, între cari Evrei sunt 1600, sau aproape a treia parte. Ei s'au adunat aci, ca într'o coșniță de bondari, încă înainte de război și în vremea războiului (pentru că e loc unde se poate face bine negoț, — și tândalele de creștini, Ungurii și Românii, se țin de coarnele plugului numai, iar puternicul izvor de venit, care e negoțul și meseriile, le lasă, unii ca și alții, — Jidanilor).

După războiul a mai zburat spre bietul Huedin un roiu de 230 familii Iidovești, — prim ce s'a ajuns, ca tot al treilea om e — un Jidan. Și sunt veniți din toate țările, ca: din Germania, din Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia, Rusia, — ba unii sunt chiar din Palestina! Cum așa? Așa, că acolo — n'au vrut deregătorile, cari azi sunt Iidovești-Englezești, să-l înal primatească! Acolo, în țara lor, este „numerus clausus” pentru dumelelor și nu se primesc toți câți au poftă a merge, în nădejde că pot trăi sugând grăsimile altor neamuri, ca pe la noi, — ci se primesc numai câți află deregătorile că au loc și pot avea de lucru.

Iar dacă Palestina nu l-a primit, de ce să nu vină ei în Țara-

Nimănu, în România?!. Aci negreșit li primesc deregătorile cu... „brațele deschise”. Și anume cu atât mai larg deschise, cu cât și jupunii își deschid mai larg baerele... „Inimii” celei sunătoare...

Destul că „Țara Noastră” făcând cercetări despre starea din acea comună, a aflat, că de când e pe aci stăpânirea românească, în Huedin au venit, față de cele 230 familii Iidovești, numai 144 creștini, și aceștia aduși aci de slujba lor, nu de voia lor de a lua lupta în potruvia leprei evreești. Și așa laca ce vezi în Huedin:

Dintre cei câteva zeci de negustori, numai 2 sunt creștini, anume unguri, ceilalți toți leasă — Jidani.

Dintre 37 de crășmari, cari atârnuă dela deregătorii ca se capete dreptul de crășmarit, sunt 16 Evrei, pe lângă 16 unguri și 5 Români.

Dar aci gluma se îngroșase. „Țara Noastră” a aflat, că în jurul Huedinului sunt foarte mulți „invalidi de război”. Acestora, după lege, au a li-se da crășmele, traficele, restaurantele gărilor, și alte întreprinderi negustorești. Și mulți, aproape toți acei invalidi, au cerut să li-se dea câte o crășmă. Atunci, spune legea licențelor, oamenii puteril vor lua dela vechii negustori de beuturi dreptul de crășmarit și li vor da „invalidului” ce l'a cerut.

Totuși în Huedin abia 2 (zi: doi) invalidi au putut scoate o „licență” de crășmarit! Incolo au rămas vechii stâlpi ai diavolului care lucrează prin beutură, Jidani. Ba ce-l mai mult grăitor despre „dreptatea” deregătorilor, aci în Huedin se vede și ciudățenia, că un singur crășmar evreu, are 3 (trei) licențe,

pe numele a trei membri din familia sa! Alții, Români sau Unguri invalidi din război, n'au căpătat nici la 10 inși unul.

Bănosul negoț cu lemne, nu-l face nimenea decât Jidanii. Apoi las de nu vezi — urmările: Poate nicăiri în Ardeal, nu-i scumpete mare ca la Huedin! Pe când în vechiul Regat se vindea în anul trecut grâul cu 320 Lei maza metrică, în Huedin era cu 600. Iar celelalte mărfuri tot așa.

Iată dară binele ce ni-l fac neamurile lui Marmorosch-Blank pe unde ajung: duc stricăciunea sufletească, cumpărând pe slujbași ca să-l dea lui, jupânului, care e voinic, sănătos, în care războiul n'a zdrobit nici un os, că n'a văzut nici dela o mie de kilometri frontul, — lui să-l dea 3 licențe de crășmă, iar invalidilor, veniți ciungi din război, să nu le dea decât la 2 față de 30 de Jidani! Folosesc sărăcia sufletească a poporului (român ca și maghiar) de a nu se apuca de negoț, așa că li sărăcesc și de cele materiale de-l lipesc de pământ prin scumpirea până la jaf a mărfurilor.

Mai stați, creștini, mult nepăsători încă, și pe când ați vrea să vă scuturați de acești paraziti, — nu veți mai putea! Dacă n'o fi și acum prea târzie trezirea voastră!

NOUȚĂȚI

Producția și petrecerea de a două zi de Crăciun, date de harnica Reuniune a Meseriașilor Români din Orăștie, a fost foarte bine reușită din toate punctele de vedere! Programul a fost executat spre deplina mulțumire a tuturor și spre lauda celor ce s'au produs.

Petrecerea foarte însuflețită, public de-a umplut sala, încascări peste 11,000 Lei. Aranjatorii pot fi mulțumiți, cum și publicul a rămas mulțumit.

— Acest număr merge cu oarecare întârziere. Fiind sărbători până Mercuri, l'am putut trimite de aici numai Sâmbătă nainte de Anul Nou.

Dăruiri pentru studenți.

Di Ioan Mihailu din Orăștie, a dăruit pentru studenții închiși la Văcărești 100 Lei, — ca răscumpărare a felicitărilor de ziua dsale onomastică - V. Belei Loco, 60 Lei răscumpărarea felicitărilor de Anul-nou.

Di S. D. a dăruit 500 Lei, di P. D. 100 Lei, di Teofil Crișan, comerc. Zam, 20 Lei, di Dimitrie Bejinar din Bujor (Bănat) 10 Lei, di Dionisie Jurca, Orăștie, 20 Lei.

Politică și prin chelnări. Așa era în Ungaria, așa în Rusia, că statul unguresc, asemenea celui rusesc, te silea să vorbești limba ungurească aci, cea rusească dincolo, chiar și prin chelnării de prin birturi și cafenele. Chelnarii se căpătau dela o cancelarie de împărțire a lor, din Pesta. Și acea cancelarie trimitea în ținuturi românești, numai chelnarii unguri cari nu știau românește

o vorbă, — pentru ca toți cei-ce merg la birt să fie siliți a vorbi cu ei ungurește, ca în Rusia rusește.

Crășmarii unguri își pricepeau și ei rostul lor de „maghiarizători” prin chelnarii lor. Și, lucru ciudat, nici azi nu le iese din cap acest gărgăun. În Cluj, de pildă, sunt o mulțime de chelnari români, pe cari nu-i primesc birturile și restauranțurile ungurești, — căci toate își aduc de ori-unde, în bună parte și acum din Budapesta, chelnarii unguri și Evrei, cari nu știu și nu vreau să știe românește!

Câte am putea învăța noi dela acești oameni, cum de dărz trebuie să-ți iubești neamul și să lupți pentru a-l ținea biruitor între celelalte!

Cel ce au trimis bani pentru Calendare, rugăm să fie încă 2 zile cu răbdare. Ne-au trecut toate și am tipărit a doua-oră. Azi, Sâmbătă, sunt gata și Marți după Anul-Nou se trimite tuturora cari au de primit! Să le caute în postă pe Joi-Vineri și trebuie să le găsească.

Cei ce acum trimit, vor primi îndată, căci am tipărit alt rând!

Dela Orfelinat.

Pentru a produce bucuria pe care o au copiii la casa părintească în ajunul Crăciunului, Reuniunea Fem. Române ca și în trecut, și în anul acesta, a arangeat un frumos pom pentru orfanii noștri, pentru care fapt le aducem și pe această cale, atât Reun. Fem. Rom. și în primul rând zeloasei Dne Presidente Vict. Dr. Erdely, cât și doamnelor cari au contribuit cu cadouri pentru pom, — ville noastre mulțumiri.

Tot ca dar de Crăciun au binevoit a donă următorii: Di Petru și Nic. Androne 500 Lei; di Ioan Vărmăgean 200 Lei; dna Anuța Dr. Vlad, dna Vict. Col. Florian, dna P. Spuderca, di Brutus Brașai și di I. Buduran câte 100 Lei; di Simion Chibesc 30 Lei; di Stănilă Sivulesc și Nic. Dăncșorean câte 20 Lei, iar di Maior Em. Kaba a donat 2 stângini lemne de foc.

Di T. Vulpe a donat 1000 Lei.

Primească marțimoșii donatori și pe această cale — ville noastre mulțumiri.

Direct. Orfelinatului.

Tuturor mușterilor mei, le
doresc AN NOU FERICIT!

Nicolae Opincariu,
măcelar, Orăștie.

Expoziție artistică. Emil Lehard, cunoscutul pictor bănățean, deschide în orașul nostru, o Expoziție de Tablouri dela 16 până la 25 Ianuarie 1924. În sala mare dela „Cafeneaua Corso”. Expoziția stă din 48 tablouri, portrete, peisaje dela țară și din viață.

(1049) 1—2

Farmacia Vlad

din Orăștie, Piața Prințul Carol (lângă Liceul A. Vlaicu), condusă azi de proprietarul însuși, Virgil Vlad, — atrage luarea aminte a onoratului public din loc și jur asupra faptului, că s'a arangeat de nou, complet, fiind bogat înzestrată în afară de articli de farmacie (apotecă), și cu tot felul de pansamente (de legat), cu parfumerie, articli de gumă, săpunuri fine, etc.

(992) 5—10

Dentist Dr. S. Seidner dă consultații în ORĂȘTIE. Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj, deasupra prăvăliei Ioan Rob). — *Plombe. — Scoatere de dinți, fără durere. — Regulare de dinți. Punere de danturi.* (953) 3-10

An-nou fericit doresc tuturor mușterilor mei!

Atreg atenția on. Public asupra atelierului meu, de nou aranjat cu tot felul de mărfuri solide. — Neavând până acum atelier destul de încăpător, am fost silit, sore pag: ba mea, să refuz multor domni comenzi, dar mărindu-mi acum atelierul, voi putea primi tot felul de comenzi în ori ce timp. — În gelanteră se pot vedea zilnic modele de ghete nouă, lucrate în atelierul meu, pe lângă prânzuri moderate.

Cu stimă **Antone Balomiri.**
măstru pantofar în Orăștie, Calea Mihai Viteazul nr. 14.

CONSILIUL ORASULUI ORĂȘTIE
Nr. 2805/923 adm.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică, că orașul Orăștie este de vânzare morile sale „moara de jos” pe cale de licitațiune publică pe un timp până la 31 Decembrie 1927.

Licitațiunea se va ține la 26 Ianuarie 1924.

Prețul de strigare e 60 000 Lei.

Condițiunile de licitație se pot vedea în oarele oficiale în cancelaria primăriei orășenești.

Orăștie, la 27 Dec. 1923.

(1050) 1-1 Herlea, primar.

Casă de vânzare.

În orașul HUNEDOARA e de vânzare casa cu Nr. 4 din str. Măcecel Bătrân. — Casa are 4 camere (odăi), curte și grădină mare cu pomi. — A se adresa la: BIRÓ ERZSI în Orăștie, Calea Mihai-Viteazul No. 34 (Corporațiunea Industrială). (1051) 1-2

Doi învățaței se primesc

indată în măcelăria subscrișului Sunt preferiți cei cari pe lângă limba română, mai cunosc și alte limbi.

Nicolae Opincariu,

(1049) 1-3 măcelar. Orăștie.

AGENT!

Un tânăr Român caută loc ca Agent la o Bancă sau la o Industrie, sau scriitor la notariat comunal. Adresa:

Ioan G. Dejeu,
(1055) 12 Sebeșul-mare j. Crișana

Casă de vânzare

stând, de o parte de poartă, din 4 odăi, verandă în sticlă, bucătărie, cămară, scaldătoare, 2 pivnițe; pe cealaltă parte de poartă, 2 odăi, bucătărie, cămară, pivnițe, bucătărie de vară, grajd, șură cu beton, pentru trăsură, șopru de lemn, cocină, curte pentru economie, grădină cu rău în fundul grădinei, fântână cu apă bună.

Dealușiri în Orăștie, strada Bertului 18-a. (1052) 1-2

O mașină de cusut „Singer”

foolaltă, dar în stare bună, — e de vânzare în Orăștie sub Nr. 31a strada Cuza-Vodă (strada Prundului). (1053) 1-3

O garnitură de imblatit,

fabricat Hoffer-Schranz, 800 bațoza, Motorul 8 P. H. — e de vânzare. Informații și preț la:

Alexandru Popovici, Căstău 2-2 (1044) p. Orăștie, j. Hunedoara

Casă și cca 2 și jumătate jug. pământ de vânzare în Orăștie. Str. Fabricii 8.

Casa e foarte potrivită pentru economi, având grădină și curte mare și șură cu țigle; — pământurile se află lângă uzina electrică. Să vând și 4 cară de trifoi neîmbrătit. Adresa la proprietar în casă.

Ucenic de prăvălie.

În prăvălia societății comerciale „Tecana” din Teaca (județul Cojocna), se primește îndată un ucenic (învățcel) de prăvălie, în etate de 15-14 ani. Cel cu școală mai multă sunt preferiți. (1029) 4-5

Aviz!

Fac cunoscut, că mi-am transportat întreg materialul de Chereștea de cca 50 vagoane dela fereștră din Sibot în depozitul de scânduri și lemne din Orăștie și de aici fac vânzările tot cu acelaș preț redus.

Vând în detaș și cu vagonete și liferez la ori care gară următoarele:

SCANDURI DE BRAD USCATE și tăietură nouă, lașuri, rigle, mărgeli, lemne cioplite de edficat cioplitură nouă.

ȚIGLA mare horjă cu patru ori cu un cioc, de cea mai bună calitate, dispunând cca cu 50 vagoane. La cumăărări mai mari o vând sub prețul de zi a fabricelor.

PETRII DE MOARA cele mai renumite pentru mori de for. benzina etc. sistem francez, din bucăți alcătuite, le dăm pe garanție, precum și pentru mori de apă dintr-o bucată. — Dispun azi de 60 bucăți de toate mărimile.

VIN BUN din via proprie din Covășniș, podgoria Aradului, cca 1000 ferii (100 hectol.) din anul 1922, precum și rachiu de drojde, treveré prescripți, care vin e depus în pivnițele mele din Orăștie, piața Regina Maria nr. 24. precum și alte 1000 ferii (100 hectol.) vin din 1923, care se află în pivnițele viei din Covășniș.

Prețul 8 Lei litral.

VIN TREER de ales grău. —

Orice informații dă proprietarul:

Teodor Vulpe,

Orăștie (județul Hunedoara)

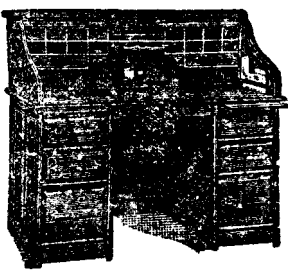
(1022) 30 Depozit.

6 6 Telefon: 29 locuință.

Of tica, boala de plămâni, plepit, scupai de sânge, tusa, paliditate, se vindecă prin Siropul Vértess, remediul cel mai eficace — 4 sticle, necesare pentru o cură, 300 Lei franco, după trimiterea înaltele prin postă dela Farmacia Vulturului din Lugoj, Nr. 33. (999b) 4-

Cadouri frumoase și folositoare de Crăciun și Anul-nou.

Paturi de fer pentru copii; Somieră la paturi în toate măsurile; Spălătoare de fer și de lemn, în toate colorile; Mese de scris; Mese pentru gramofonuri; Mescioare de

ciaturi; Scaune pentru mese de scris; Scaune cu brațe; Scaune de dăinat; diferite forme de scaune indoite; Scaune pentru pian, cu spate și fără spate; — și altele și altele —

să află în depozitul de mobile **Brutus Brașai Orăștie.**

(1081) 2-3

De inchiriat sau arendat Hotel „EUROPA”

din Petroșani. Asemenea *trei prăvălii* mari, spațioase, și 9 camere cu tot mobilierul lor. Apaduct, electrică. Doritorii a se adresa la proprietar în casă.

(1046) 2-2

Caut 4 veri ai mei.

Subscrișul caut pe 4 veri ai mei, a căror adresă am pierdut-o. Ei sunt născuți în comuna Aletea, județul Arad, și erau muncitori în Topitoarea de fier din R. șișe (Bănai). Ei sunt: Vasile Vancu, Iosif Vancu, Teodor Vancu și George Vancu.

Cel ce ar ști unde se găsesc, toți ori macar unul din ei, e rugat să-mi scrie recomandări, dându-mi adresa lor și eu îi voi înapoia îndoit cheltuielile cu posta, sau dacă ei vor afla, îi rog să-mi scrie pe adrese:

Iosif Măndruț

5303 Russell Str. Box 73

(1000) Detroit, Mich.

3 4 U. S. Nord America

Intreprinzător de zidiri.

Adac la cunoștință on. publică, că întreprind *zidire de biserică, școli, case, precum pregătesc planuri și prețimnare* cu prețuri moderate.

Totodată caut 3 *învățceli* dele 14 ani în sus, cari se posedă limba română în celit și scris.

(1043) Cu distinsă stimă 2-3

Ioan Parău, edficator

Orăștie Strada Horla nr. 3.

Ocazie binevenită pentru Cadouri de Crăciun și Anul-Nou:

Alegere mare în Obiecte practice pentru economia de casă și bucătăriei, — în prăvălia:

Dolf Rener

Orăștie, str. Rege Ferdinand 12

(1029) 4-5

„Banca Centrală”

pentru industrie și comerț s. a. CLUJ

Capital societar:

Lei 50,000.000 —

Fond de rezervă:

Lei 18,000.000 —

Depuneri spre fructificare:

Lei 125,000.000 —

Are filiale în: ALBA IULIA, ARAD BISTRITA, HATEG, ORADEA-MARE, SIBIU și TURDA

Liferează prompt și cu prețurile cele mai convenabile din depozitele proprii: tot soiul de mărfuri textile, bumbacuri, precum și ori-ce mărfuri de băcănie și cue diferite d mensiuni.

Primește comenzi și le execută fără întârziere în: *Ciment, Eternit și Sticlărie.*

DEPUNERILE pe LIBEL

le fructifică totdeauna cu cele mai urcate procente. Pentru fondurile culturale, bisericesti, școlare și orfanele, fixează condițiuni speciale.

Darea după depuneri e plătește din al său.

Are în CLUJ și la Filialele sale SECȚIE AMERICANĂ și legături extinse cu întreaga America.

Primește și schimbă pe cursul cel mai favorabil: *Dolari, cecuri și drafturi americane.*

Cumpărați acții dela „Banca Centrală”.

Cereți oferte și informațiuni gratuite!

(1052) 1-